

Sygn. akt II C 83/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 listopada 2015 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, II Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR A. Z.

Protokolant: staż. M. P.

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2015 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa M. K. (1)

przeciwko J. O. (1)

o zapłatę kwoty 13.476,37 zł

oddala powództwo.

Sygn. akt II C 83/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 31 grudnia 2014 roku M. K. (1) wniósł o zasądzenie od J. O. (1) kwoty 13.476,37 zł z tytułu odsetek ustawowych od kwoty 6.868,19 zł, wyliczonej w sposób wskazany w pozwie.

Uzasadniając żądanie, powód wskazał, że nakazem zapłaty z dnia 3 czerwca 2003 roku, wydanym przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi w sprawie o sygnaturze akt I Nc 158/03, B. i J. O. (1) zostali zobowiązani do zapłaty na rzecz powoda kwoty 9.800 zł - zgodnie z żądaniem pozwu oraz kwoty 217,10 zł z tytułu kosztów postępowania sądowego. Powód wskazał, że nakaz zapłaty uprawomocnił się, pozwani nie dokonali spłaty zasądzonej nim kwoty, a dopiero działania komornika doprowadziły do wyegzekwowania, w okresie od 20 kwietnia 2010 roku do 15 lipca 2013 roku, kwoty 6.868,19 zł. Powód wskazał, że podstawę wyliczenia kwoty żądanej pozwem, stanowi nakaz zapłaty z dnia 3 czerwca 2003 roku, tabela stóp odsetek ustawowych za okres od 17 czerwca 2003 roku do 25 stycznia 2014 roku oraz zaświadczenie o dokonanych wpłatach wystawione przez Komornika Sądowego M. K. (2).

(pozew k. 3-7)

W odpowiedzi na pozew, J. O. (1) wniósł o oddalenie powództwa w całości. Wskazał, że powód nieprawidłowo wyliczył poszczególne kwoty i odsetki od nich należne. Ponadto, pozwany podniósł, że od dnia 5 stycznia 1999 roku do dnia 4 czerwca 1999 roku spłacił na rzecz powoda kwotę 4.000 zł. Pozwany wskazał także, że zgodnie z informacjami przekazanymi przez Komornika Sądowego, na dzień 26 marca 2013 roku stan zaległości wynosił 1.268,89 zł. Pozwany podniósł, że spłacił powyższą kwotę.

(odpowiedź na pozew k. 21-22)

W piśmie z dnia 22 kwietnia 2014 roku powód sprecyzował, że niniejszym pozwem nie wystąpił o odsetki od całej kwoty określonej w nakazie zapłaty z dnia 3 czerwca 2003 roku, a o odsetki od kwoty 6.868,19 zł, gdyż uznał wpłatę w kwocie

3.000 zł dokonaną przez pozwanego. Powód wyjaśnił, że kwoty 3.000 zł nie dochodził w prowadzonym postępowaniu egzekucyjnym. Powód wskazał również, że nie kwestionuje, iż należność główna została przez pozwanego zapłacona. W niniejszym powództwie dochodzi natomiast należności ubocznych w postaci odsetek za nieterminową spłatę długu.

(pismo powoda k.27-28)

Na rozprawie w dniu 2 października 2015 roku pełnomocnik powoda poparł powództwo i wniósł o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego. Wskazał, że fakt nieobjęcia nakazem zapłaty odsetek nie oznacza, że wierzyciel zrzekł się tych odsetek. Sprecyzował, że powód łącznie żąda zasądzenia na jego rzecz z tytułu odsetek kwoty 13.476,37 zł. Ponadto, pełnomocnik powoda oświadczył, że przed wydaniem nakazu zapłaty pozwany zapłacił na rzecz powoda kwotę 4.800 zł, a pozostałą część objętą nakazem zapłaty ściągnął komornik. Wskazał, że powód w postępowaniu egzekucyjnym dochodził od pozwanego, na podstawie nakazu zapłaty, jedynie kwoty 6.868,19 zł.

(stanowisko pełnomocnika powoda – protokół rozprawy k. 38-39)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 23 kwietnia 2003 roku M. K. (1) wystąpił do Sądu Rejonowego dla Łodzi-Widzewa w Łodzi z pozwem przeciwko J. O. (1) i B. O. o zapłatę kwoty 9.800 zł tytułem zwrotu kwoty spłaconej przez powoda na rzecz (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej w W., jako poręczyciela kredytu zaciągniętego przez pozwanych. Powód wskazał, że na dochodzoną kwotę składa się należność główna w wysokości 5.000 zł, odsetki od powyższej kwoty od okresu spłaty zadłużenia oraz pozostałe koszty poniesione przez powoda. Sprawę zarejestrowano pod sygnaturą akt I Nc 158/03.

(dowód: pozew k. 3-6 załączonych akt I Nc 158/03)

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym, wydanym w dniu 3 czerwca 2003 roku, w sprawie o sygnaturze akt I Nc 158/03, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi orzekł, że pozwani J. O. (1) i B. O. powinni zapłacić solidarnie na rzecz M. K. (1) kwotę 9.800 zł oraz kwotę 217,10 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Powyższy nakaz zapłaty uprawomocnił się w dniu 16 lipca 2003 roku

(dowód: nakaz zapłaty k.10, zarządzenie k. 17 - załączonych akt I Nc 158/03, kserokopia nakazu zapłaty k.11)

Przed wydaniem nakazu zapłaty pozwany zapłacił na rzecz powoda kwotę 4.800 zł tytułem zwrotu spełnionego przez powoda na rzecz banku świadczenia.

(okoliczność bezsporna – oświadczenie pełnomocnika powoda k.39, także kserokopia pokwitowania k.24-24 v.)

Na podstawie nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 3 czerwca 2003 roku, wydanego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, w sprawie o sygnaturze I Nc 158/03, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności postanowieniem z dnia 30 września 2003 roku, Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Łodzi – Śródmieścia M. K. (2) prowadził pod sygnaturą Km 112/10, na wniosek powoda, postępowanie egzekucyjne, przeciwko J. O. (1) i B. O.. W toku postępowania egzekucyjnego wyegzekwowana została od dłużników kwota 8.877,71 zł, z czego wierzycielowi przekazana została kwota 6.868,19 zł.

(dowód: zaświadczenie o dokonanych wpłatach k.9-10)

W sprawie egzekucyjnej o sygnaturze Km 112/10 prowadzonej z wniosku M. K. (1) przeciwko J. O. (1) i B. O. zaległości na dzień 26 marca 2013 roku wynosiły 1.268,89 zł z tytułu należności głównej oraz 11,40 zł z tytułu wydatków gotówkowych. Wierzyciel w dniu 26 marca 2013 roku potwierdził wpłaty bezpośrednie na łączną kwotę 3.000 zł.

(dowód: informacja o stanie zaległości w sprawie egzekucyjnej k.23)

W piśmie z dnia 31 stycznia 2014 roku M. K. (1) wezwał J. O. (2) do zapłaty kwoty 13.476,37 zł w terminie 14 dni od otrzymania wezwania, wskazując, że brak zapłaty będzie skutkowało wystąpieniem na drogę sądową.

(dowód: kserokopia pismo powoda k.8)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dokumentów, których prawdziwość nie była przez strony kwestionowana.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje

W niniejszej sprawie M. K. (1) wnosił o zasądzenie od J. O. (1) kwoty 13.476,37 zł z tytułu odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 6.868,19 zł, objętej nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi w sprawie o sygnaturze akt I Nc 158/03, wyliczonej w sposób wskazany w pozwie.

Pozwany nie uznał powództwa, wniósł o jego oddalenie. Kwestionował prawidłowość naliczenia przez powoda kwoty objętej pozwem.

Podstawę prawną żądania pozwu stanowi przepis art.481 § 1 k.c., zgodnie z którym, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie z § 2 powołanego przepisu, jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była z góry oznaczona, należą się odsetki ustawowe.

Roszczenie o zapłatę odsetek ma z jednej strony charakter akcesoryjny – nie może powstać bez obowiązku zapłaty zasadniczej sumy pieniężnej. Akcesoryjność odsetek sprawia, że często dzielą one los zobowiązania głównego. Jednocześnie, choć roszczenie o zapłatę odsetek ma charakter uboczny, jeżeli już powstanie, to uzyskuje ono byt niezależny od długu głównego (tak również Tadeusz Wiśniewski w pracy zbiorowej pod red. Gerarda Bieńka „Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania. Tom 1” Warszawa 2002 rok, Sąd Najwyższy w orzeczeniach z dnia 19 stycznia 1991 roku, IV CR 294/89, opubl. OSNCP 1991, nr 2-3, poz.33 i z dnia 5 kwietnia 1991 roku, III CZP 21/91, OSNCP 1991, nr 10-12, poz.121, Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 9 lipca 1991 roku, I ACr 204/91, opubl. OSA 1992, nr 1, poz. 7).

W sprawie o sygnaturze akt I Nc 158/03, toczącej się uprzednio między stronami przed Sądem Rejonowym dla Łodzi-Widzewa w Łodzi, powód uzyskał orzeczenie zasądzające na jego rzecz łączną kwotę 10.217,10 zł, w tym kwotę 9.800 zł oraz kwotę 217,10 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Na dochodzoną przez powoda w sprawie I Nc 158/03 kwotę 9.800 zł, składała się należność główna w kwocie 5.000 zł oraz kwota 4.800 zł, na którą składały się skapitalizowane odsetki za opóźnienie w niesprecyzowanej wysokości oraz pozostałe koszty poniesione przez powoda, także niesprecyzowane kwotowo. Powód nie wnosił natomiast o zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty dochodzonej ówczesnym pozwem.

W niniejszej sprawie, powód dochodzi natomiast kwoty 13.476,37 stanowiącej sumę odsetek liczonych stosownie do wysokości i terminów wpłat uiszczanych w ramach prowadzonej egzekucji komorniczej od kwoty 6.868,19 zł, objętej nakazem zapłaty wydanym w sprawie I Nc 158/03. A zatem, roszczenie powoda obejmuje odsetki zarówno żądanie odsetek od kwoty należności głównej zasądzonej nakazem zapłaty, jaki i żądanie odsetek od odsetek za opóźnienie objętych tym nakazem oraz żądanie odsetek od kosztów poniesionych przez powoda, uwzględnionych w nakazie zapłaty.

Zgodnie z przepisem art. 482 § k.c., od zaległych odsetek można żądać odsetek za opóźnienie dopiero od chwili wytoczenia o nie powództwa, chyba że po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy (zakaz anatocyzmu).

Ustanowiony w interesie dłużnika w art. 482 § 1 k.c. zakaz umawiania się z góry o zapłatę odsetek za opóźnienie w zapłacie zaległych odsetek, czyli tzw. zakaz anatocyzmu obejmuje „zaległe odsetki” bez względu na tytuł, który jest

podstawą ich naliczania. Brak jest bowiem podstaw do różnicowania odsetek. Na podobnych zasadach traktowane są te odsetki, których źródłem jest ustawa, jak i te, których źródłem jest czynność prawna. Pojęcie to odnosi się więc zarówno do odsetek kapitałowych, jak i odsetek za opóźnienie (tak również Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 5 października 1994 roku, III CZP 128/94, LEX nr 5396, Tadeusz Wiśniewski w pracy zbiorowej pod red. Gerarda Bieńka „Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania. Tom 1” Warszawa 2002 rok).

Zakaz anatocyzmu jest normą bezwzględnie obowiązującą, z wyłączeniem dwóch wyjątków. Po pierwsze, nie ma zastosowania, jeśli po powstaniu zaległości strony zgodziły się na doliczenie zaległych odsetek do dłużnej sumy. Po drugie, zakaz ten nie obejmuje długoterminowych stosunków umownych nawiązanych z instytucjami kredytowymi (§ 2 art. 482 k.c.).

W doktrynie i orzecznictwie jednogłośnie wskazuje się, że przepis art.482 k.c., z uwagi na jego ochronną dla dłużnika funkcję, należy rozumieć w ten sposób, że w sytuacji dochodzenia odsetek od odsetek na drodze sądowej, możliwość naliczania dalszych odsetek od należnych odsetek istnieje dopiero od dnia wytoczenia powództwa o dalsze odsetki za opóźnienie w zapłacie należnych odsetek (tak również Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 18 maja 1994 roku, III CZP 70/94 i OSNCP 1944, nr 11, poz.220, Sąd Apelacyjny w Katowicach w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 lutego 1992 roku, I ACr 31/92, opubl. OSA 1992 rok, nr 7-8, poz.62, str.36; Tadeusz Wiśniewski w pracy zbiorowej pod red. Gerarda Bieńka „Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania. Tom 1” Warszawa 2002 rok).

Niewątpliwie w świetle przepisu art.481 k.c., powód był uprawniony do wystąpienia z żądaniem zasądzenia odsetek za opóźnienie od kwoty objętej nakazem zapłaty w sprawie I Nc 158/03, w tym dochodzenia odsetek od zaległych odsetek, zgodnie z treścią art. 482 § 1 k.c.

Jednakże, jak wynika z treści przepisu art.482 k.c. i wskazanego powyżej ugruntowanego i jednolitego stanowiska doktryny i orzecznictwa w zakresie jego wykładni, które Sąd Rejonowy w pełni aprobuje, odsetek za opóźnienie w zapłacie zaległych odsetek można żądać dopiero od chwili wytoczenia powództwa o te odsetki od zaległych odsetek.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, że w zakresie w jakim powód dochodzi odsetek za opóźnienie w zapłacie skapitalizowanych od odsetek za opóźnienie, zasądzonych nakazem zapłaty z dnia 3 czerwca 2003 roku, M. K. (1) mógł ich żądać dopiero od dnia wytoczenia powództwa w niniejszej sprawie czyli od dnia 31 grudnia 2014 roku.

W konsekwencji, żądanie powoda, zasądzenia odsetek za opóźnienie w zapłacie skapitalizowanych od odsetek za opóźnienie zasądzonych nakazem zapłaty z dnia 3 czerwca 2003 roku, liczonych od daty wcześniejszej niż data wniesienia pozwu w niniejszej sprawie, narusza bezwzględny zakaz anatocyzmu przewidziany w przepisie art.482 k.c. Zaś treść powołanego przepisu jako bezwzględnie obowiązującego (ius cogens), Sąd uwzględnił z urzędu.

W rezultacie, uwzględnienie żądania pozwu w zakresie odsetek za opóźnienie w zapłacie skapitalizowanych odsetek za opóźnienie zasądzonych nakazem zapłaty z dnia 3 czerwca 2003 roku byłoby możliwe dopiero od dnia 31 grudnia 2014 roku. Jednakże, w tej dacie roszczenie o zapłatę zasądzonych nakazem zapłaty, wydanym w sprawie o sygnaturze akt I Nc 158/03, skapitalizowanych odsetek za opóźnienie, już nie istniało wobec jego zaspokojenia w toku postępowania egzekucyjnego. A zatem, żądanie pozwu dotyczące odsetek od skapitalizowanych odsetek za opóźnienie zasądzonych nakazem zapłaty z dnia 3 czerwca 2003 roku, jako bezpodstawne, podlegało oddaleniu.

Natomiast, żądanie pozwu dotyczące odsetek od zasądzonej nakazem należności głównej oraz poniesionych przez powoda kosztów co do zasady zasługiwało na uwzględnienie. Podlegało ono jednak oddaleniu jako nieudowodnione. Konstrukcja pozwu złożonego w sprawie I Nc 158/03 i brak sprecyzowania w jego treści wysokości skapitalizowanych odsetek oraz wysokości kosztów poniesionych przez powoda, w konsekwencji uniemożliwia ustalenie jaką część kwoty 9.800 zł zasądzonej nakazem zapłaty z dnia 3 czerwca 2003 roku stanowią skapitalizowane odsetki za opóźnienie, a jaką koszty poniesione przez powoda. Ponadto, przedstawione przez powoda w niniejszym procesie dowody uniemożliwiają ustalenie jaką część dochodzonej przez powoda w postępowaniu egzekucyjnym kwoty 6.868,19 zł (z zasądzonej nakazem zapłaty kwoty 9.800 zł) stanowiła należność główna i koszty objęte nakazem zapłaty, a jaką

skapitalizowane odsetki za opóźnienie. W rezultacie, nie jest możliwe dokonanie przez Sąd samodzielnego wyliczenia kwoty obejmującej odsetki za opóźnienie od należności głównej objętej nakazem zapłaty i objętych nim kosztów. Ciężar udowodnienia w tym zakresie spoczywał na powodzie zgodnie z ogólną zasadą ciężaru dowodu wyrażona w art. 6 k.c.. Powód choć początkowo nie był reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika winien być tej okoliczności świadomy, wobec doręczenia mu przez Sąd stosownych pouczeń. Także zawodowy pełnomocnik powoda, który stawiał się na rozprawie w dniu 23 października 2015 roku nie zgłosił żadnych wniosków dowodowych, które umożliwiłyby Sądowi wyliczenie kwoty w zakresie której powództwo zasługiwało na uwzględnienie co do zasady.

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo, żąda czegoś od innej osoby, obowiązany jest udowodnić fakty (okoliczności faktyczne) uzasadniające to żądanie. Natomiast, stosownie do treści przepisu art.232 k.p.c., to strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. W procesie kontradyktoryjnym sąd nie zbiera samodzielnie materiału dowodowego, ani nie nakazuje z urzędu uzupełniania lub powtarzania postępowania dowodowego. Zaś, przewidziane w art. 232 k.p.c. uprawnienie sądu dopuszczenia z urzędu dowodu niewskazanego przez strony ma charakter wyjątkowy. Albowiem, na gruncie przepisów kodeksu postępowania cywilnego, w brzmieniu zmienionym ustawą z dnia 1 marca 1996 roku o zmianie kodeksu postępowania cywilnego, rozporządzeń Prezydenta Rzeczypospolitej - Prawo upadłościowe i Prawo o postępowaniu układowym, kodeksu postępowania administracyjnego, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 189), rzeczą sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art.6 k.c.). Zachowana w art.232 zd. 2 k.p.c. możliwość dopuszczenia przez sąd dowodu z urzędu stanowi jedynie wspierające uprawnienie sądu. Może być ono wykorzystywane tylko w szczególnie wyjątkowych sytuacjach. Nie może zaś prowadzić do zastępowania stron w spełnianiu ich obowiązków. Takie działanie sądu z urzędu może być zawsze odbierane jako naruszenie prawa do bezstronnego sądu i odpowiadającego mu obowiązku przestrzegania zasady równego traktowania stron, wypływających z art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji (tak między innymi Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 marca 1998 roku, II CKN 656/97, opubl. OSNC 1998 rok, zeszyt 12, poz.208, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 1996 roku, I CKU 45/96, opubl. OSNC 1997 rok, nr 6-7, poz.76, Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 27 listopada 1996 roku, III AUa 26/96, opubl. Apel.-Lub. 1997 rok, nr 1, poz.4, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z 19 maja 2000 roku, III CZP 4/00, opubl. OSNC 2000 rok, nr 11, poz. 195, Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 grudnia 2000 roku, V CKN 175/00, opubl. OSP 2001 rok, nr 7-8, poz.116).

W konsekwencji, powództwo w zakresie odsetek za opóźnienie od należności głównej objętej nakazem zapłaty i objętych nim kosztów podlegało oddaleniu jako nieudowodnione.

Powód przegrał proces w całości. A zatem, zgodnie z przewidzianą w art.98 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, obciążały go poniesione koszty procesu w postaci opłaty od pozwu, opłaty od pełnomocnictwa oraz wynagrodzenia ustanowionego pełnomocnika. Pozwany nie poniósł żadnych kosztów procesu, nie zachodziła więc konieczność orzekania o ich zwrocie przez powoda.